

Afzien in de Arctic

OP KOUDWEERTRAINING MET DE MARINIERS

Het Korps Mariniers is in staat om overal ter wereld op te treden. Ook in het Arctisch gebied. KIJK-verslaggever Sander 'thrillseeker' Koenen reist af naar de 69ste breedtegraad en ondergaat de ontberingen die horen bij de oefening Algor Bellator.

Tekst en foto's **Sander Koenen**

"Zijt ge dood? Daar achterin, zijt ge dood?" Twee wit gecamoufleerde Belgen staan opgepompt van de adrenaline op anderhalve meter van mijn rupsvoertuig. Ik lig half onderuit over de achterbank, camera in één hand, notitieblok in de ander. Vanuit mijn ooghoek zie ik de chauffeur met zijn hoofd op het stuur liggen. Dood. De bijrijder is er al even slecht aan toe. Ik besluit niets te zeggen en houd mijn adem in. Was dit het dan? Tien minuten later is het opnieuw raak. Dit keer lopen we vast in de hinderlaag die Nederlandse mariniers hebben gelegd. Precies als we door de *killing zone* komen, wordt het vuur geopend vanuit de heuvels. Overal flitsen, knallen, rook. Vijf minuten geratel voordat het weer stil wordt. Dan komt de *search group* in actie om te kijken of er overlevenden zijn. "Help mij. Niet schieten, ik ben gewond", roept majoor Derk Wisman vanaf de bijrijdersstoel. "Help, help!" Twee mariniers komen voorzichtig dichterbij. Onder dekking trekken ze de deur open. Dan zien ze de glimlach op het gezicht van hun opvolgend bataljonscommandant. Duidelijk einde oefening, terug naar het kamp. In de Arctic is alles anders, vertelt Wisman, terwijl het rupsvoertuig met een gangetje van veertig kilometer per uur door de sneeuwheuvels ploegt. Een hinderlaag leggen in de sneeuw betekent rekening houden met je sporen, je ski's verstoppen en vooral: opgewassen zijn tegen de kou. Het kan zijn dat je een halve dag ligt te wachten op de vijand bij twintig graden onder nul, met hevige sneeuwval en een stevige wind. Het weer is een extra vijand in dit gebied. Toch moeten de *marns* (mariniers) hier oefenen. De hinderlaag is een vast onderdeel van de koudweerttraining, die al sinds 1972 plaatsvindt boven de poolcirkel, in het Arctisch gebied. Dit jaar is kamp Åsegarden de uitvalsbasis, een kazerne even ten westen van het Noorse Harstad op de 69ste breedtegraad. Het kamp stamt uit de tijd dat Europa zijn noordgrens actief verdedigde tegen de communistische dreiging van de Russen. Als de Koude Oorlog ooit was opgewarmd, dan zouden de NAVO-bondgenoten

zich hier verzamelen voor de Derde Wereldoorlog. **Invasie van mariniers** De training is groter dan ooit. Behalve de 23ste marinierscompagnie en ondersteunend personeel is ook de Bravocompagnie van de luchtmobiele brigade afgereisd. En een kleine delegatie Belgische paracommando's. De *headcount* van oefening Algor Bellator is 735 mannen en vrouwen. Een invasie op zich, voor de anders zo rustige omgeving van Harstad. Overal en op elk moment wordt geoefend. *Novices* (groentjes) leren skiën op de piste aan de overkant, terwijl chauffeurs hun rijbewijs halen voor bergachtig terrein. Een stuk verderop worden de nieuwe gepantserde Viking-rupsvoertuigen ingereden. Ook zijn er instructeurs die een opfriscursus *Arctic survival* doen, waarna ze hun vaardigheden doorgeven aan de mannen van de compagnie. Die slapen nachten buiten in zelfgemaakte onderkomens, leren leven van wat ze tegenkomen en gaan het gevecht aan met de elementen. Bij de training wakskiën bijvoorbeeld. Dat klinkt misschien als een onderdeel van een spannende outdoorvakantie, maar in een Arctische oorlog kan door het ijs zakken je eind betekenen. Dus leert elke marinier uit die penibele situatie te ontkomen. Ik krijg een zware rugzak in mijn handen geduwd en twee ski's on-

der gebonden. Dan sta ik aan de rand van een wak, een meter of 4 lang en 3 meter breed. Langzaam schuifel ik naar voren, totdat het ijs onder mijn voeten op is...

Frostbite... of erger

Oké, rustig blijven. Denk aan de demonstratie. Skistokken stevig in de ene hand, rugzak om één schouder. Ik zwem naar de rand van het wak en probeer de rugzak op de kant te gooien. Van de omstanders hoef ik geen hulp te verwachten. Dit is iets wat je solo moet kunnen. Zwaar. Geen grip. De rugzak glijdt terug het water in. Nog een keer, een grotere zwaai. Hij ligt. Ik pak met elke hand de onderkant van een skistok en ram ze in het ijs. Zo hijs ik mezelf op de kant. Eigenlijk begint het overleven nu pas. Doorweekt sta ik aan de rand van het wak. Het is -5 graden, maar met een klein windje en dus de *windchill factor* meegerekend voelt het als -15. Doe je niets, dan loop je *frostbite* op, of erger. Ik ren naar de poedersneeuw en rol er als een kind doorheen. De sneeuw neemt de ergste nattigheid van me af, dus ben ik sneller droog en warm. Nu doorrennen naar een voertuig en droge kleren aantrekken. Want ook in een echte noodsituatie zijn droge kleren je redding. "Als je in de Arctic een fout maakt, dan wordt dat genadeloos afgestraft. Je kunt simpelweg niet

1 Mariniers verplaatsen zich het liefst op ski's. Dat klinkt vlotter dan het is: de gemiddelde snelheid van een peloton ligt tussen 1 en 3 kilometer per uur.

2 In de Main Command Post (MCP) wordt alle beschikbare informatie vertaald naar een tactiek voor het optreden.

3 Een Gapahuk bouwen is een flinke klus. Het kan alleen wanneer de vijand je niet op de hielen zit én je onder de boomgrens bevindt.

Vanuit de mobiele commandopost wordt contact gehouden met de pelotonscommandanten in het veld.

ARCTISCHE OORLOG
 Het motto van het Korps Mariniers is *qua patet orbis*: zo wijd de wereld strekt. Van de grotten van de Taliban in Afghanistan tot een mogelijke oorlog om olie op de noordpool: overal moeten de mariniers kunnen optreden. Daarom trainen ze in de bergen, in de jungle én in de kou van het Arctisch gebied. De koudweerttraining bestaat officieel uit drie delen. Eerst volgen alle mannen de Novice Ski and Survival Course (NSSC). Hierin staan drie weken lang skivaardigheden, survival en werken in het Arctisch gebied centraal. Dan volgt de Winter Warfare Course (WWC): een week opereren als militaire eenheid onder koude omstandigheden. Hier horen onder andere hinderlaag oefeningen, patrouilles en verplaatsingen bij. Het sluitstuk van de koudweerttraining is de Final Tactical Exercise (FTX), een vierdaagse Arctische oorlog die wordt uitgevochten alsof het menens is.

De Viking is het nieuwe Armoured All Terrain Vehicle, waarvan de Koninklijke Marine 74 exemplaren aanschafte. Ze kunnen opereren bij temperaturen van -46 tot 50 graden Celsius. Zowel in Noorwegen als in Afghanistan dus.

sloppy worden”, zegt luitenant-kolonel Bas Brust, de commandant bij Algor Bellator. “Daarom trainen we juist hier.” Niet alles wordt in stapjes voorgekauwd, benadrukt Brust, ook niet tijdens een oefening. “Wij spreken af welk effect een bepaalde actie moet hebben. Hoe de mariniers tot dat effect komen, kunnen ze voor een groot deel zelf bepalen. Dat is wat je noemt: *effect based guidance*. Pieker eens een keer zelf. Ik ga niet je billen afvegen.”

Snurk pakken

Voor mij zit tussen de hinderlaag-oefening en het wakskiën een uitgebreide warme maaltijd en een riante nacht (zeker zes uur slapen) op de slaapbank van één van de kazernekamertjes. Niet bepaald wat de mannen van het Korps Mariniers te verduren krijgen, als ze tijdens de eindoefening vier dagen in het veld moeten overleven. Dus neemt kapitein Erwin

In vijandelijk gebied is een kampvuurtje er ook niet bij. Kou lijden is de prijs van onzichtbaar zijn. In het heetst van de strijd lig je met je kisten en wapen in de aanslag in je slaapzak, altijd klaar om het gevecht aan te gaan. Toch is slapen vreemd genoeg de allerlaatste prioriteit van een marinier in koude omstandigheden. Eerst komen droge kleren, eten, en een schoon en werkend wapen. Pas daarna kun je ‘snurk pakken’.

Ijsskoude boslucht

Dingenouts vouwt mijn slaapzak dicht terwijl ik hout zaag voor het vuur. Ik ben duidelijk een novice, constateert hij: “Je slaapzak is een soort reddingsvest; daar moet je goed voor zorgen. Als hij nu nat wordt en het gaat vriezen, dan krijg je hem nooit meer droog.” Ik doe geen oog dicht, natuurlijk. Niets gewend. Met vlagen waait de scherpe rook van het kampvuur door het onderkomen. Afgewisseld

en kantoren onder de grond, ooit bedoeld als laatste bolwerk voor de NAVO-troepen in de oorlog tegen de communisten. Het is een onneembare vesting, zo weten ook de verkenningpelotons die het einddoel in beeld hebben gebracht. In werkelijkheid zou je zo’n doel met duizenden mannen moeten innemen, maar zoveel zijn er niet bij deze oefening.

De nacht voor de grote eindaanval neem ik mijn intrek bij de ‘vijand’. Die is in de hoogste staat van paraatheid en heeft zwaar geschut neergezet op strategische plekken in het complex. Snel nog een paar uur slaap pakken in mijn *bivy bag*. Nu snap ik hoe militairen leren om overal in slaap te vallen, ongeacht wat er om ze heen gebeurt. Je grijpt elke kans. Net voor zonsopkomst zetten de mariniers de aanval in. Met vier dagen survival en verplaatsingen in de benen komt het aan op de komende uren. Ze moeten scherp zijn.

Het geluid van een FN MAG-mitrailleur buldert door de grotten. In teams rukken de mariniers op. Zo wordt het complex ruimte voor ruimte veilig gesteld. Scheidsrechters houden in de gaten wie de gevechten overleeft en wie sneuvelt. Bijna twee uur na *H-hour*, het moment van de aanval, klinkt het laatste schot. “All clear!” roept een van de mannen. Overal liggen hulzen, rookbommen en *bad guys* op de grond.

Of het er ooit zo aan toe gaat als de 23ste marinierscompagnie jacht gaat maken op de Taliban in Afghanistan is de vraag. Maar volgens luitenant-kolonel Brust gaat het om de *skills* en *drills*: “Arctische drills kun je vertalen naar alle drills. Wij leren ons staande te houden in extreme gebieden en daar hoort Afghanistan ook bij. Het kan daar smerig koud zijn in de winter. Straks moeten we misschien naar Chora. Daar staat geen hotel op ons te wachten. We hebben onze rugzak en we hebben elkaar. Daar moeten en kunnen wij het mee doen.”

Mariniers trekken op in buddy-paren tijdens de eindoefening in een grottencomplex bij het Astafjord. Twee man is de kleinste formatie waarin mariniers werken.

Dingenouts me mee naar Sæterbakken, een paar kilometer van Kamp Åsegarden. Vorige week hebben de marns hier *brushwood* noodonderkomens gebouwd. Twee staan er nog overeind. De één staat in het Handboek Berg- en Wintertraining beschreven als de ‘omgevallen boom’. Op anderhalve meter boven de grond is de boom gekapt. De stam ligt schuin naar de grond en is aan weerszijden bedekt met takken: een tweepersoons hut. De ander is de enkele Gapahuk. Aan de voorkant is een boomstam horizontaal opgehangen tussen twee bomen. Schuin naar de grond liggen takken en kleinere stammen. Bij de opening staat een reflectieschot voor het kampvuur. We zijn vannacht met vier man en die passen samen precies in deze hut. Bij het vuur vertelt Dingenouts over de relatieve luxe die wij nu nog hebben, vergeleken met de mannen in het veld. Zij zijn soms boven de boomgrens. Dan kun je alleen een *snowhole* bouwen. Of je moet het doen met je *bivy bag*, een waterdichte GoreTex-zak om je slaapzak.

door ijsskoude boslucht. Als ik tegen kwart voor vier ’s nachts eindelijk de slaap lijk te vatten, krijg ik een por. Het is mijn beurt om wacht te lopen en het vuur aan te houden. Ik maak thee met het lauwe water uit mijn thermos en kijk in het rantsoen of ik iets kan vinden dat me het komende uur wakker houdt. Koekjes, energietabletten, chocolade. Het is kraakhelder en tussen de lange naaldbomen door zie ik die sterrenhemel. Mijn gedachten dwalen af. Ondertussen begint het vuur via dennentakjes over de grond te kruipen. Net op tijd krijg ik het door. Met een paar scheppen sneeuw snijd ik het vuur de pas af, voordat het de takken van ons onderkomen bereikt. Daar liggen drie mannen te slapen. Mannen voor wie ik nu de verantwoordelijkheid draag.

Grote eindaanval

Terwijl wij de nacht doorbrengen in het noodonderkomen, rukken de mannen van de 23ste compagnie op ski’s verder op naar Tovik, een plaatsje aan het Astafjord. Daar ligt een complex van grotten

Sander Koenen is freelance journalist en fotograaf. Tijdens de oefening Algor Bellator sprak hij onder andere met majoor Derk Wisman, luitenant-kolonel Bas Brust en kapitein Erwin Dingenouts van het Korps Mariniers van de Koninklijke Marine. Kijk voor een korte videoimpressie van de oefening op www.sanderkoenen.nl.

